

LA NOBEL DE LA PAU ECOLOGISTA

QUAN LA NOBEL DE LA PAU NO TENIA «PRESTIGI INTERNACIONAL»

WANGARI MAATHAI

MARGINADA PEL FÒRUM

SANTIAGO VILANOVA →
PRESIDENT D'UNA SOLA TERRA

L'associació Una Sola Terra i, també, tots els ecologistes catalans estem d'enhorabona. La nostra amiga Wangari Maathai, biòloga formada als EUA, actual ministra assistent per al Medi Ambient i Recursos Naturals de Kenya, líder de The Green Belt Movement (Moviment del Cinturó Verd), ha obtingut el premi Nobel de la Pau. Una Sola Terra (UST) la vam convidar i presentar a la societat civil catalana el desembre del 1996 per fer una conferència en el IV Simposi Internacional Una Sola Terra sobre *Dona, medi ambient i desenvolupament sostenible*. El tema que ens va suggerir era extraordinàriament atractiu: «Què esperem d'Europa les dones africanes per protegir el nostre medi ambient». La resposta va ser contundent: solidaritat, transferència de tecnologies netes i contribució per fomentar un

lers d'escoles bressol i de llocs de treball. L'únic error que va cometre, reconegut per ella mateixa, va ser plantar llavors de pins i d'eucaliptus provinents de l'estranger, que ja fa temps que se substitueixen per llavors i plançons d'espècies autòctones.

El Comitè Nobel d'Oslo (Noruega concedeix el premi de la Pau i Suècia la resta) ha valorat l'esforç de Maathai per afavorir

emoció per a tots nosaltres. Si alguna cosa cal destacar d'aquella primera visita a Catalunya de Wangari Maathai és l'absoluta indiferència dels mitjans de comunicació per la seva trajectòria. L'única entrevista publicada a *El Temps Ambiental* la va fer la periodista Susana Martínez. Aquest lamentable fet es va intentar superar amb l'edició del llibre amb les ponències del IV Simposi UST, inclosa una portada dedicada a ella i que podeu trobar al nostre web (www.unasolaterra.org).

La pregunta, però, que es fa avui la nostra societat civil és per què Wangari Maathai no va ser convidada a parlar en el Fòrum Universal de les Cultures. La resposta la té la nostra modesta associació, que havia proposat als seus directius i a la responsable dels «Diàlegs» una trobada amb tots els premis Nobel alternatius. Aquest projecte, que va entusiasmar Ferran Mascarell, portaveu de l'Ajuntament de Barcelona, va motivar diverses reunions amb la fundació The Right Livelihood Award i amb el seu fundador, Jakob von Uexkull, que van acabar com el rosari de l'aurora. La resposta dels ideòlegs de la sostenibilitat del Fòrum va ser: «Aquesta gent són marginals i no tenen cap prestigi internacional». En realitat el que hi havia darrere d'aquesta intolerància eren les pressions dels lobbies energètics patrocinadors del Fòrum.

Ara, a Catalunya no hi ha cap referència sobre la Nobel de la Pau d'enguany, pràcticament desconeguda per l'opinió pública. Ni escrits, ni enregistraments, ni fotografies de la seva estada a Barcelona. Tot el poc que hi ha ho conserva Una Sola Terra i pràcticament ningú no s'ha interessat per aquest material. El silenci sobre Wangari Maathai podria tenir una explicació: la guardonada no pot ser políticament instrumentalitzada ni per les esquerres ni per les dretes. Com que és una autèntica ecologista resulta incòmoda i «incontrolable», com l'ha qualificada *Le Monde*. Desitgem, però, que les nostres institucions rectifiquin com més aviat millor aquesta injusta miopia.

FOTOS → PILAR SENTÍS

WANGARI MAATHAI (FOTO ESQUERRA) EN L'HOMENATGE A PETRA KELLY A MONTJUÏC (FOTO DRETA).

consum sostenible dels recursos (la importació de fusta africana, per exemple).

Maathai va compartir taula rodona amb Vandana Shiva, vinculada al Moviment Chipko de l'Índia; Solange Fernex, l'ecologista alsaciana promotora de la Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat; Edith Müller, dels Die Grünen; Catalina Sosa, de la Fundació Sinchi Sacha de l'Equador, i Françoise d'Eaubonne, ideòloga de l'ecofeminisme. Aquell va ser un inolvidable debat («Dona i medi ambient en els països en vies de desenvolupament») que va passar totalment desapercbut als mitjans de comunicació. Wangari Maathai, com Vandana Shiva, ja havien obtingut el Premi Nobel Alternatiu (The Right Livelihood Award), el 1984 i el 1993 respectivament, per la tasca en defensa d'una justa subsistència. En el cas de l'activista keniana, filla d'una família pobra de l'ètnia kikuyu, dels mau-mau, se li concedí per haver creat una consciència ambientalista sobre les dones africanes, haver plantat més de 20 milions d'arbres i haver promogut mi-

el desenvolupament sostenible i els drets humans. Per primera vegada al llarg de la seva història el Comitè Nobel vincula la defensa de la pau amb l'impuls d'una economia ecològica. Com deia el malaurat Ivan Illich, no hi pot haver una veritable «pau de la gent» sense un desenvolupament desmilitaritzat i solidari. La pau no és possible en el marc d'un creixement exponencial basat en l'espòli dels recursos naturals i energètics dels països pobres. L'economia del petroli i de l'energia atòmica s'ha fet incompatible amb el foment de «la pau de la gent». Per això va sorgir el moviment ecologista i per aquesta idea treballa des de fa trenta anys Wangari Maathai.

La primera africana que rep el Nobel de la Pau admirava Petra Kelly, la més destacada ecopacifista del segle xx. Per això, durant la seva visita a Barcelona va voler arrelar un plançó de roure al jardí que es va dedicar a l'ecologista fundadora dels Verds alemanys al parc de Montjuïc, situat davant de la Fundació Miró, com es pot veure a les fotos que publiquem. Fou un acte de gran

El combat d'una dona africana

En un país en el qual les dones queden relegades a un paper secundari en el pla polític i social, la trajectòria de Wangari Muta Maathai, de 64 anys d'edat, constitueix una excepció. Biòloga de formació, va ser la primera dona d'Àfrica Oriental que va obtenir un doctorat, va arribar a ser catedràtica i va dirigir un departament universitari, tot això a la Universitat de Nairobi.

Wangari Maathai va iniciar la seva acció en el Consell Nacional de Dones de Kenya el 1976. A través d'aquest organisme va llançar el projecte *Harambee* per salvar la terra (*harambee* significa en suahili «actuar units»). Finalment, el 1977, el projecte va rebre el nom de Moviment del Cinturó Verd (Green Belt Movement, GBM, www.greenbeltmovement.org).

Aquest moviment va llançar programes per fomentar i salvaguardar la biodiversitat, protegir la terra, crear llocs de treball especialment a les zones rurals, afavorir una imatge positiva de les dones davant de la comunitat i consolidar les qualitats d'aquestes com a dirigents.

El seu objectiu essencial era aconseguir que la població comprengués la necessitat de protegir el medi ambient, tot plantant arbres i aplicant-hi polítiques a llarg termini. Gairebé el 80% dels 30 milions d'arbres plantats encara resta dempeus. En l'actualitat, el Cinturó Verd té més de 3.000 vivers, amb la qual cosa dona treball a unes 80.000 persones, majoritàriament dones camperoles.

El 1986, el moviment va fundar una Xarxa Panafricana de Cinturons Verds i va organitzar seminaris i programes de formació destinats a altres països africans. Això va conduir a Tanzània, Uganda, Malawi, Lesotho, Etiòpia i Zimbabue a adoptar els mètodes del GBM.

Membre de la Junta Consultiva en Assumptes de Desarmament del Secretari General de les Nacions Unides i actual ministra assistent de Medi Ambient i Recursos Naturals de Kenya, Wangari Maathai ha estat agraciada amb 22 premis internacionals, entre el quals el prestigiós Right Livelihood Award, considerat com un Premi Nobel alternatiu –premonitori de l'actual Nobel de la Pau–, en reconeixement de la seva contribució al benestar del gènere humà.

En un país que durant decennis va estar sotmès a un règim de partit únic, sovint va ser colpejada durament per la policia per participar en manifestacions que exigien la protecció dels boscos de Kenya. «Els governs pensen que amenaçant-me i agredint-me em faran callar», diu Maathai. «Però tinc pell d'elefant. I algú ha de fer sentir la seva veu.»

Una de les darreres i tossudes batalles lliurada per aquesta mare africana de tres fills va ser salvar les 2.500 hectàrees dels boscos de Karura, al nord-oest de Nairobi, on el govern volia edificar complexos d'habitatges.